

**UNIVERSITEIT
GENT**

ENKEL STANDAARDNEDERLANDS IN DE NT2-KLAS? OVER DE KLOOF TUSSEN TAALBELEID EN TAALREALITEIT

Chloé Lybaert

20 april 2017

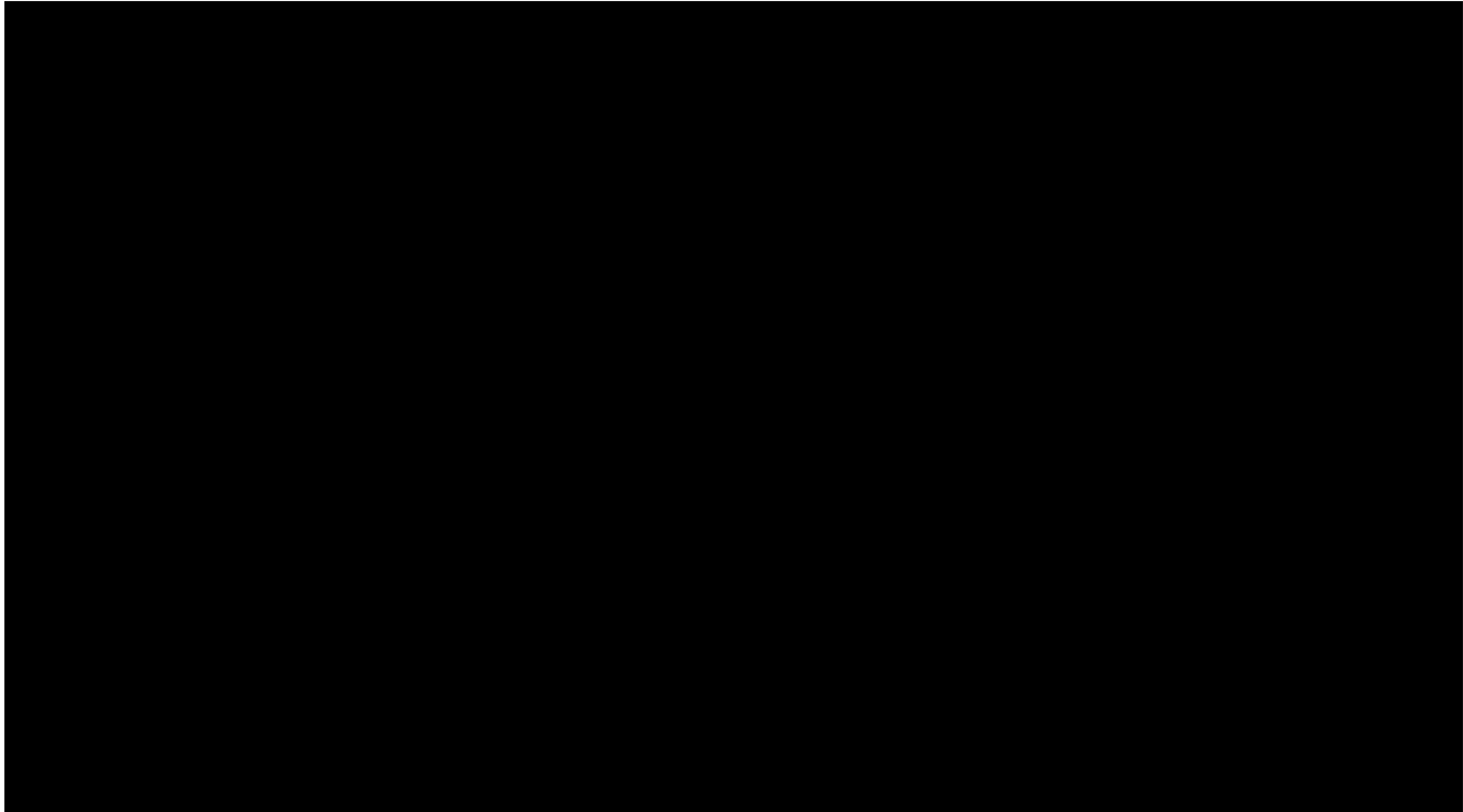
REYERS
STAAL

ALS WE MEKAAR MAAR VERSTAAN

in
DE HANDELSBEURS
26 oktober 2016

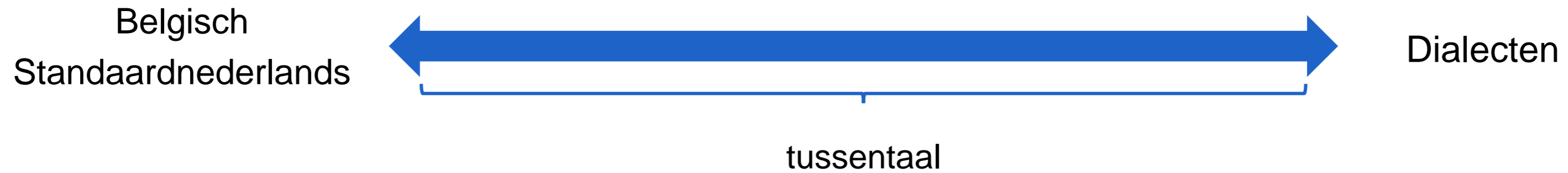
www.reyerstaal.be

RADIO GAGA LINKEROEVER

VLAAMSE TAAJSITUATIE

- Nederlands = pluricentrische taal
- Vlaanderen:

VLAAMSE TAAJSITUATIE

Belgisch
Standaardnederlands

Dialecten

tussentaal

een bijna onbereikbaar ideaal
dat slechts door een
minderheid van de
Vlamingen gesproken wordt
in een beperkt aantal
contexten

VLAAMSE TAAJSITUATIE

Belgisch
Standaardnederlands

Dialecten

tussentaal

Dialectverlies:

- functioneel dialectverlies
- structureel dialectverlies

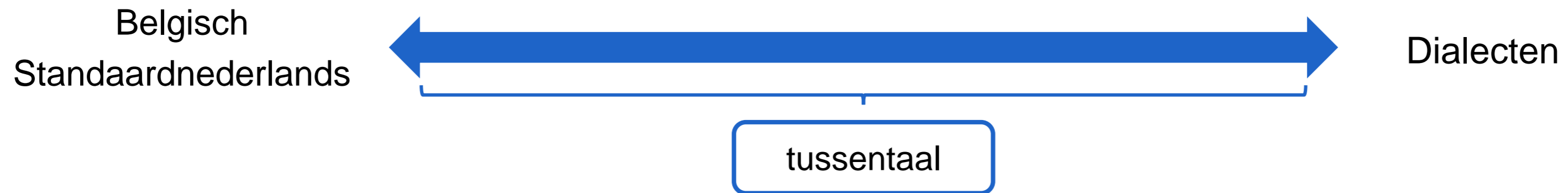
VLAAMSE TAAJSITUATIE

The standard language is pushed to the extreme formality side of the continuum, whereas, simultaneously, the use of dialects is constantly diminishing. [...]

VLAAMSE TAAJSITUATIE

[...] Together, these two developments are responsible for the creation of an enormous amount of space on the continuum scale. That is, the intermediate variety now occupies a huge field, [...] alternatively taking the shape of a more dialectal or a more standard-like intermediate variety (Willemyns 2007).

VLAAMSE TAAJSITUATIE

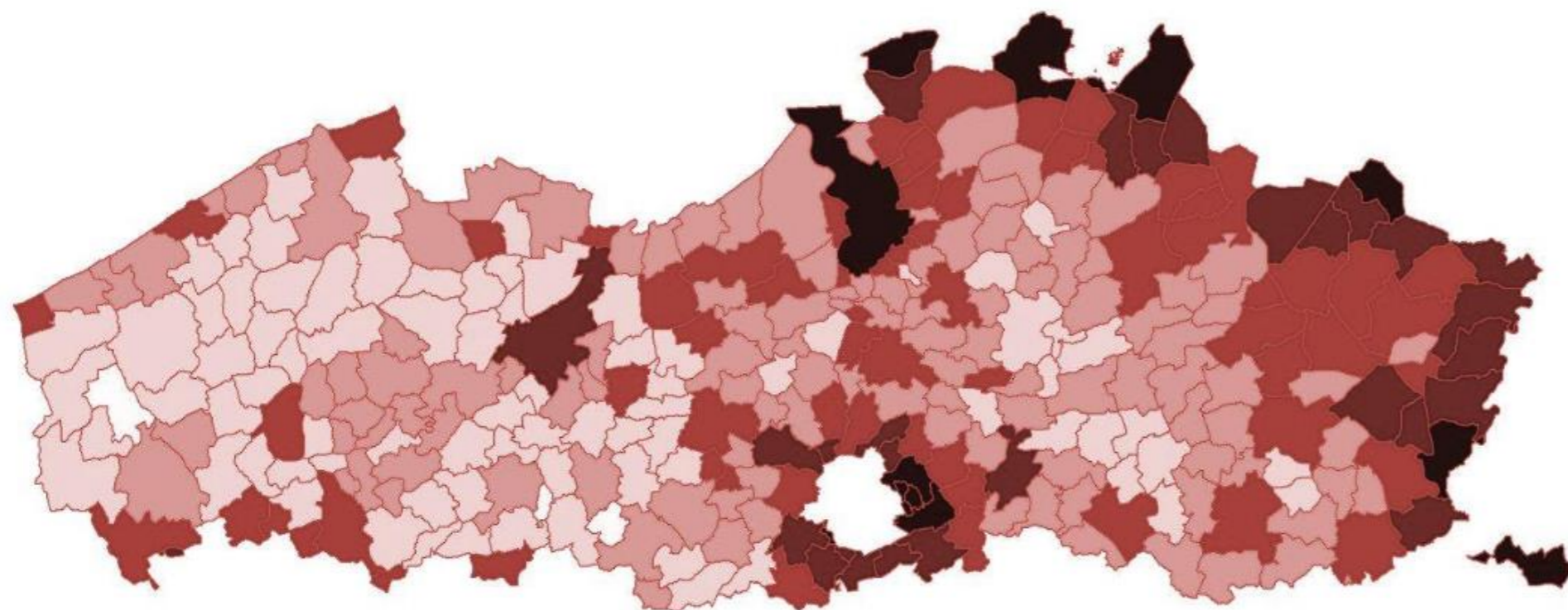
[...] Together, these two developments are responsible for the creation of an enormous amount of space on the **continuum** scale. That is, the intermediate variety now occupies a huge field, [...] alternatively taking the shape of a more dialectal or a more standard-like intermediate variety (Willemyns 2007).

→ **VOORNAMELIJK TUSSENTAAL GESPROKEN**

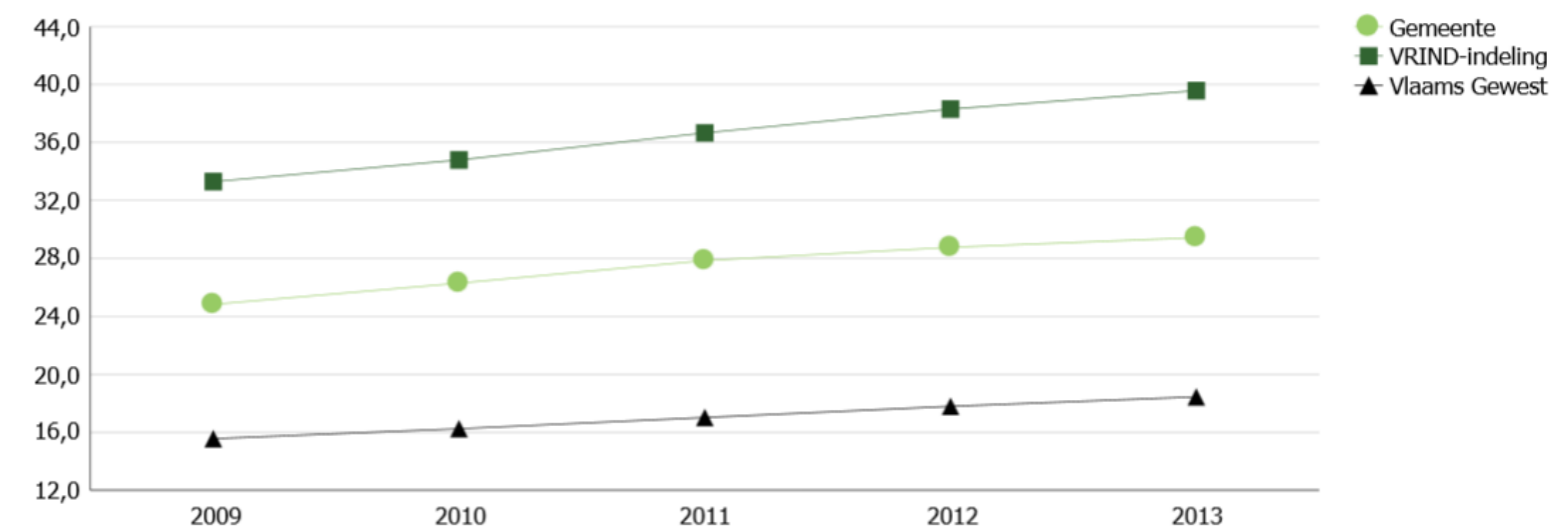
VLAAMSE TAAJSITUATIE

Superdiverse maatschappij → sterke aanwezigheid andere talen

Aandeel vreemdelingen in de totale bevolking per gemeente, Vlaams Gewest, 2015, begin van het jaar, in %

Personen van vreemde origine in Gent

NEDERLANDS LEREN

Een onvoldoende kennis van het Nederlands belemmert een volwaardige participatie aan onze samenleving. Nederlands is de omgangstaal, de instructietaal binnen het onderwijs en de voertaal op het werk. Personen die geen Nederlands spreken, leven in de beslotenheid van de eigen gemeenschap. Slechte schoolprestaties hebben ook vaak meer met taalachterstand dan met gebrekkig inzicht te maken. [...] Een gebrekkige taalkennis vermindert de kans op een job. (Homans 2014:11)

GROTER BELANG VAN NEDERLANDS

- Nieuwkomers aangemoedigd/verplicht om inburgeringstraject te volgen

Inburgeringstraject

- Maatschappelijke Oriëntatie
- Nederlands leren en oefenen
- Loopbaanoriëntatie
- Trajectbegeleiding
- Resultaatsverbintenis

‘Om het inburgeringsattest te behalen, moet je slagen voor niveau A2’

→ van niveau A1 naar A2

→ resultaatsverbintenis i.p.v. inspanningsverbintenis

- Homans zet in op behoeftedekkend aanbod NT2 en het voeren van een taal(promotie)beleid.

TAALELEID IN NT2-ONDERWIJS: CEFR

- Algemeen gesproken: instructie van Standaardnederlands
- Meer specifiek: opleidingsprofielen voor **lezen** en **luisteren**
  - CEFR niveau **A** (A1 Breakthrough & A2 Waystage):
Uitspraak, woordenschat en register: **Standaardnederlands**
  - CEFR niveau **B1** (Threshold)
Woordenschat: **standaardtaal** of occasioneel een **aanvaardbare variant**
Uitspraak: geïntoneerd en gearticuleerd in **standaardtaal** of een over het algemeen **vertrouwd accent**
Taalgebruikssituatie: **occasionele varianten op standaardstijl** en standaardregister

TAALELEID IN NT2-ONDERWIJS

- CEFR niveau **B2** (Vantage)

Woordenschat: standaardtaal of een aanvaardbare variant

Uitspraak: geïntoneerd en gearticuleerd in standaardtaal of een aanvaardbare variant

Taalgebruikssituatie: diverse registers

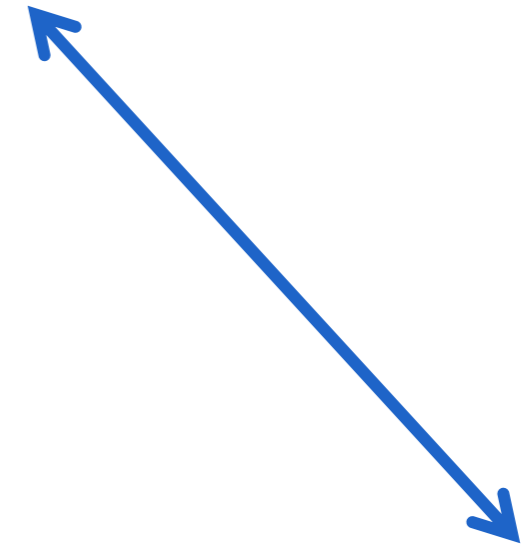
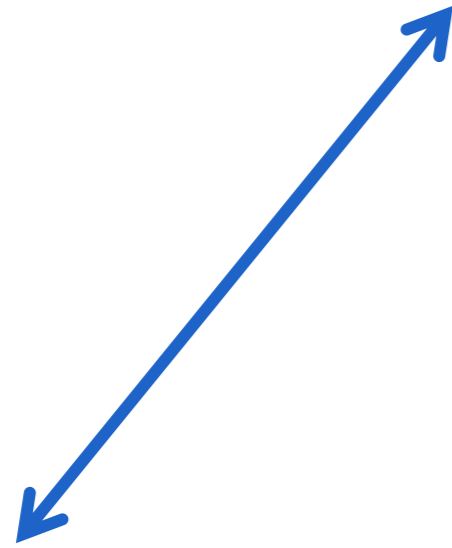
- CEFR niveau **C1** (Effectiveness)

Woordenschat: standaardtaal of regionaal taalgebruik

Uitspraak: geïntoneerd en gearticuleerd in standaardtaal of regionaal taalgebruik, met enige moeite als het accent niet vertrouwd is

Taalgebruikssituatie: diverse registers

Meertalige achtergrond:
thuis taal/-talen

NT2-CURSIST

Taalgebruik in de lessen NT2:
Algemeen Nederlands

De Vlaamse taalrealiteit:
- tussentaal en dialect
- andere talen (Frans, Engels,...)

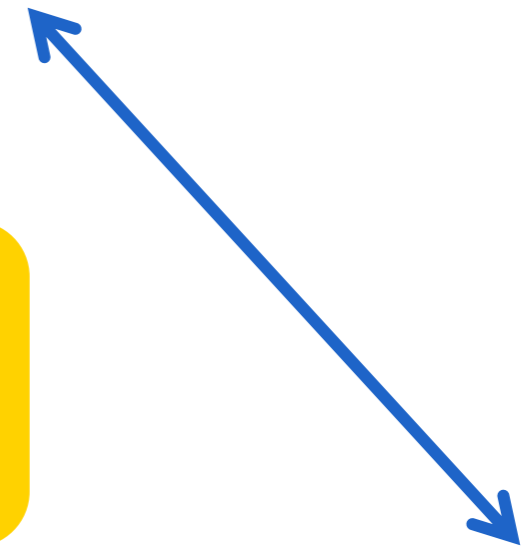
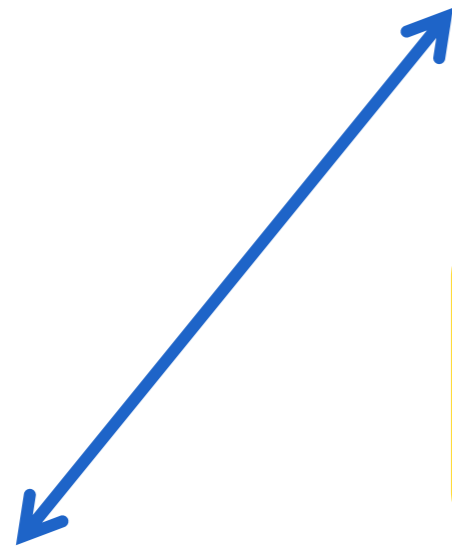

Meertalige achtergrond:
thuis taal/-talen

**LEVERT DAT MOEILIKHEDEN
OP VOOR ANDERSTALIGEN?**

Taalgebruik in de lessen NT2:
Algemeen Nederlands

De Vlaamse taalrealiteit:
- tussentaal en dialect
- andere talen (Frans,
Engels,...)

VOLGENS DE NT2-LEERKRACHT...

INT: en euh zijn er cursisten bij jullie die er moeilijkheden mee hebben? Dus dat ze merken dat ze in't dagelijkse leven ander taalgebruik horen dan ze leren en euh

LK4: **absoluut iedereen**

LK5: **frustrerend**

LK4: **heel frustrerend**

INT: ja en hebben jullie concrete voorbeelden of anekdotes van cursisten waarvan jullie denken van?

[...]

VOLGENS DE NT2-LEERKRACHT...

[...]

LK4: oh ja ik kan denk ik direct 50 cursisten opnoemen die daarover gezaagd hebben bij mij allee ja dat is echt een groot probleem en zelfs nen Italiaansen leerkracht euh die bij mij in niveau 3 ofzo heeft gezeten en die zei allee 'k heb da nog nooit meegemaakt

[...]

diejen deed keihard zijn best en hij slaagde der nie in om eigenlijk een goeie conversatie te hebben met vrienden of in de winkel allee dus dat hij voor den eersten keer zo die kloof ervaarde tussen klastaal en dan euh kunnen babbelen met Gentenaars en Belgen

[...]

LK5: dus dat werkt frustrerend he je komt op een nieuwe job je probeert te communiceren je zit al in niveau 5 maar eigenlijk

LK4: absoluut da's een grote frustratie 'k merk dat ook wel

VOLGENS DE NT2-LEERKRACHT...

LK7 ja ze zeggen 'ja jou begrijp ik, mensen op straat die begrijp ik niet'

LK6 ja ja da's juist

LK7 'ik begrijp alleen jou als je Nederlands spreekt'

LK6 en een stukje spreekangst komt daar ook uit voor he euh uit voort want ze ervaren het contrast wel

VOLGENS DE NT2-CURSIST...

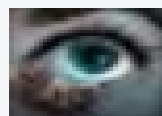

15 juni

Vrienden .....

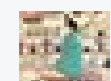
Ik voel me zo verloren tussen standaardtaal, spreektaal, tussentaal en dialect. Van Nederlands cursussen, leren wij altijd standaardtaal en een beetje spreektaal. Maar op straat en op vlaamse televisie (films en series), horen wij iets anders.

Zullen wij dit leren vanaf het begin door onze officiële talencursussen (CVO en VDAB)? Of geen zorgen, het komt later na jaren?... [Meer weergeven](#)

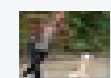
Ik vind het heel groot probleem. Het zou beter zijn als ze een niveau hebben van 2 maanden of zo voor het dialect .

Vind ik leuk · Beantwoorden · 3 · 15 juni om 19:45 · Bewerkt

, dat goede idee, echt waar... zoals introductiecursus...het zal nuttig zijn

Vind ik leuk · Beantwoorden · 2 · 15 juni om 21:22

Schrijf een antwoord...

UNIVERSITEIT
GENT

VOLGENS DE NT2-CURSIST...

MT7: euhm . ik euhm snap sommige collega's echt niet

INT: ((lacht))

MT7: zij spr(*a) euhm bijvoorbeeld ik heb een collega Dieter . hij is echt heel goede jongen en goede jongen

INT: ja

MT7: echt euhm . goede mens . **maar als hij spreekt snap ik niet ((lacht))**

INT: ((lacht))

MT7: hij probeerde een euhm . beetje trager spreken

INT: ja

MT7: **ik denk euhm hij spreekt echt a(*a) accent of euhm zwaar accent**

INT: een zwaar accent

VOLGENDE DE NT2-CURSIST...

VW7: euhm ik ben hier vanaf september

[...]

VW7: en euhm . ik dacht dat het was . het zal een beetje euhm . hoe zeg je dat? niet meer gewoon Nederlands voor een B2-niveau . maar het is . euhm . de . dezelfde als ik had in euhm . in Wallonië . bijvoorbeeld [al de leraar van Nederlands spreken gewoon Nederlands](#)

INT: ja

VW7: is een goe(*a) goede ding als je niet goed Nederlands spreekt . [maar ik wilde mijn . allee . niet in dialect euhm . euhm . leren . maar in ge\(*a\) . niet in gewoon Nederlands . tussentaal](#)

INT: ja

VW7: ja . ik zal . euhm . mijn Nederlands zal beter zijn . maar [ik denk dat om te be\(*\) om mensen te begrijpen . zal . het zal niet euhm . een groot verschil doen doen ja . \(xxx\)](#)

SAMENGEVAT...

Het contrast tussen beleid en realiteit leidt tot frustraties bij nieuwkomers en hun NT2-leerkrachten:
inspanningen om tegemoet te komen aan de standaardtaalvereisten in Vlaanderen vertalen zich niet in betere communicatie en integratie in de taalrealiteit.

TUSSENTAAL: IS ER EEN BEGINNEN AAN?

Volgens enkele NT2-leerkrachten:

Kan zo ver leiden om taalvariatie aan bod te laten komen

Ja wat geeft ge dan en wat niet?

Dat zijn direct twee talen

Het verzwaart de cursisten hun curriculum en vermoeilijkt de taalverwerving

TUSSENTAAL VERTOONT VEEL VARIATIE

- = dat gesproken taalgebruik van (sommige) Vlamingen dat noch 'Algemeen Nederlands' kan worden genoemd, noch puur dialectisch is, maar 'ertussen' ligt (Jaspers 2001)
- = het hele continuüm van regionaal gekleurd taalgebruik tussen dialect en Standaardnederlands
- = "definiërende kenmerken zijn niet in de vorm van noodzakelijke en voldoende voorwaarden op te sommen" (De Caluwe 2006)
- = varieert van regio tot regio, van situatie tot situatie en zelfs van persoon tot persoon (Willemyns 2005)

STRUCTUUR IN DE VARIATIE

- Veel kenmerken uit Standaardnederlands
- Ingrediënten uit dialect
- Lijstjes met typische “tussentaalkenmerken”

TYPISCHE TUSSENTAALKENMERKEN

UITSPRAAK

- Wegval van *h-* aan het begin van een woord
(h)eb, (h)eel   Standaardnederlands (SN): *heb, heel*
- Wegval van eindklanken en middenklanken
as   SN: *als*
da, wa, me   SN: *dat, wat, met*
ma   SN: *maar*

LEXICON

- Niet-standaardtalig lexicon
schoon   SN: *mooi*
noemen   SN: *heten*
- Niet-standaardtalige imperatief van *zijn*
zij(t)   SN: *wees*

TYPISCHE TUSSENTAALKENMERKEN

MORFOLOGIE EN SYNTAXIS

- Niet-standaardtalige verbuiging van het lidwoord
den, ne(n) SN: *de, een*
- Niet-standaardtalige verbuiging possessieve en demonstratieve pronomina
mijne(n) SN: *mijn*
diene(n), diejen SN: *die*
- Niet-standaardtalige persoonlijke pronomina
ge, gij, u SN: *je, jij, je*
- Clitische vormen van persoonlijke pronomina
zijde SN: *ben je*
- Niet-standaardtalige diminutieven
boekske SN: *boekje*
- Subjectverdubbeling
ik eb ekik da nooit gewild SN: *Ik heb dat nooit gewild*

IMPLICATIONELE SCHALEN

- De dialectvarianten blijken in een implicationele verhouding tot elkaar te staan, waarbij de aanwezigheid van een bepaald kenmerk ook automatisch de aanwezigheid van andere kenmerken impliceert (maar niet andersom).
  - KENMERK X (bijv. 'min') → KENMERK Y (bijv. 'nie, da')
  - ~~KENMERK Y (bijv. 'nie, da') → KENMERK X (bijv. 'min')~~
- Geeraerts & Van De Velde (2013: 535) herkennen in het Vlaamse tussentaalgebruik een **implicationele hiërarchie**, met bovenaan fonologische kenmerken (zoals *t*-deleties) en een klein aantal morfologische kenmerken, zoals het *ke*-diminutief en het *gij*-systeem bij aanspreekvormen.
- Ook Ghyselen (2016) herkent implicationele schalen.

GHYSELEN (2016)

Onderzoek naar:

- taalgebruik van 30 hoogopgeleide vrouwen uit Ieper, Gent en Antwerpen
- in verschillende situaties: dialecttest, standaardtaalttest, gesprek met bevriende streekgenoot, gesprek met vriend uit andere provincie, formeel interview.

5 types kenmerken:

Type 1: in alle situaties laagfrequent.

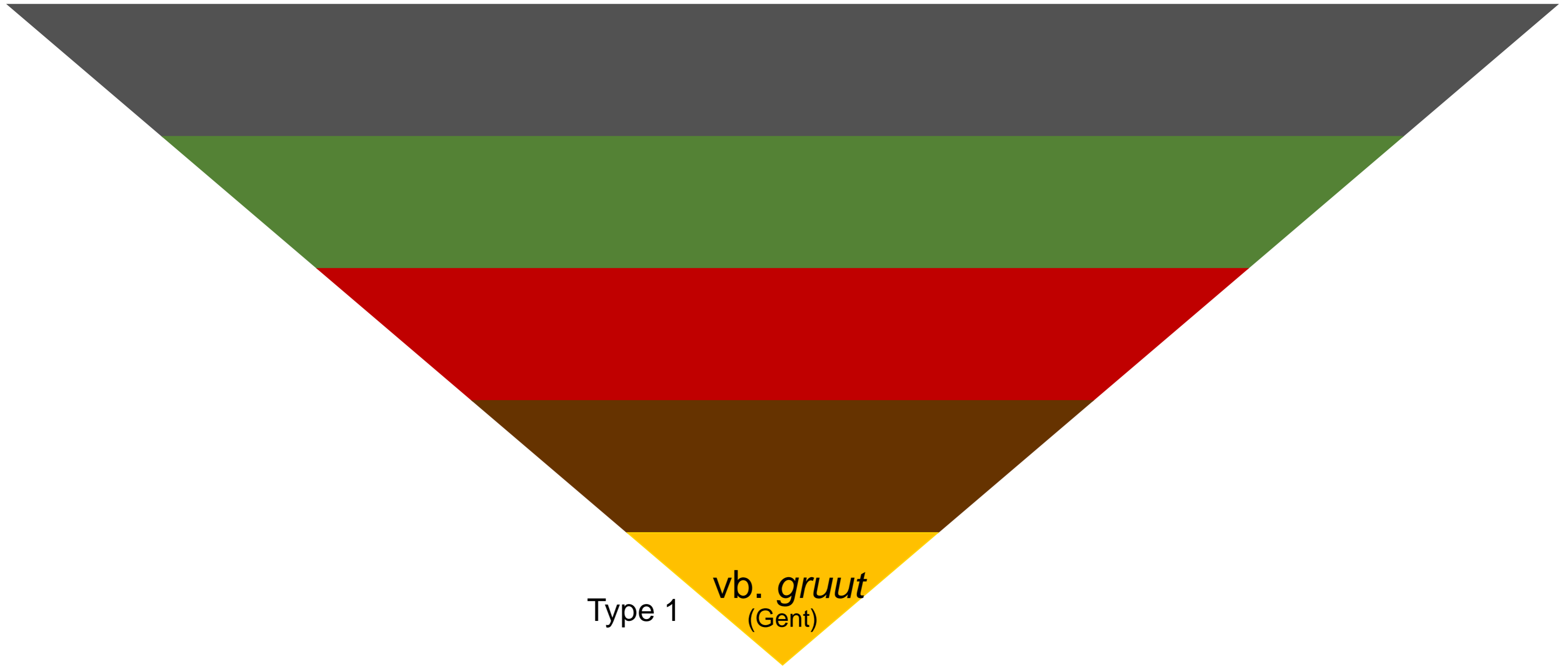
Type 2: iets frequenter, maar in geen enkele situatie hoogfrequent.

Type 3: heel frequent met mensen uit eigen regio, maar amper met supraregionale contacten.

Type 4: frequent in regionale en supraregionale gesprekken.

Type 5: frequent in regionale en supraregionale gesprekken, en tijdens interviews.

KENMERKEN RELEVANT VOOR CURSISTEN

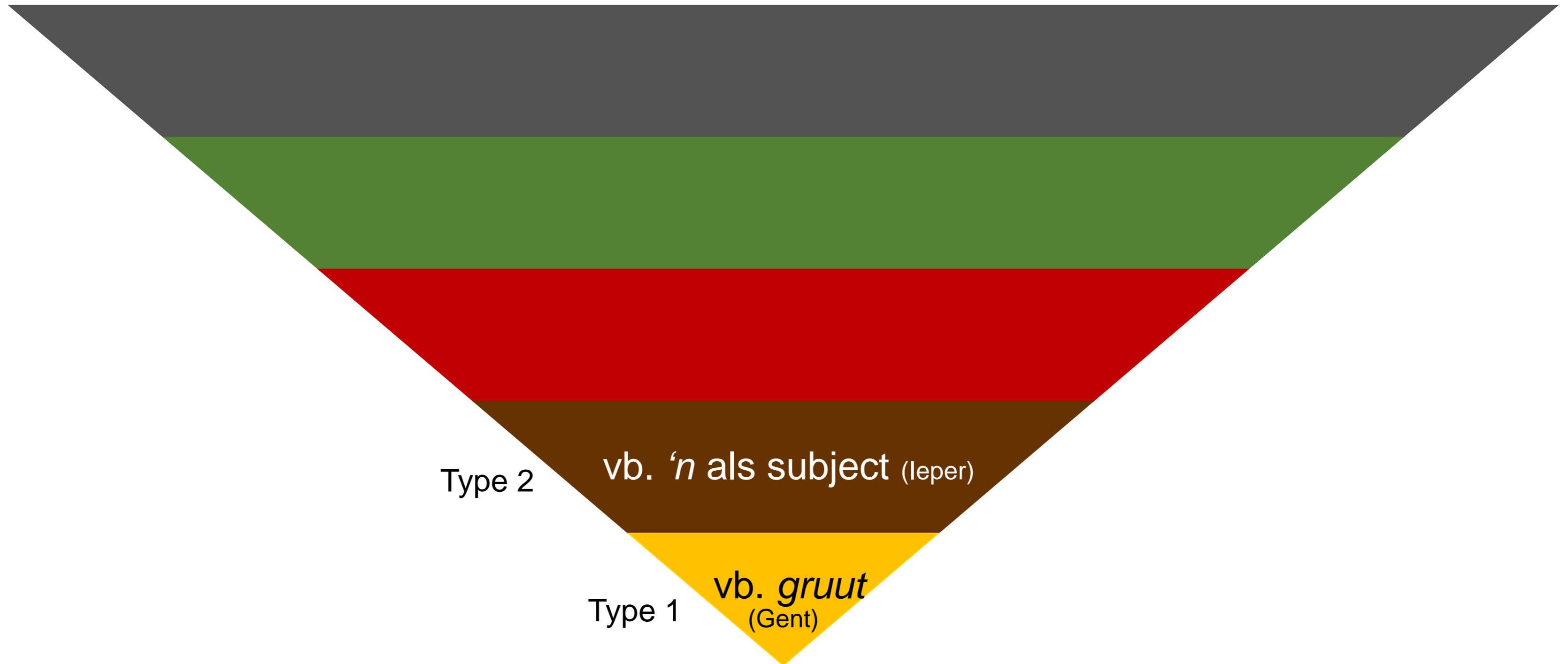
Type 1
vb. *gruit*
(Gent)

Type 1: in alle situaties
laagfrequent.

zie Ghyselen (2016)

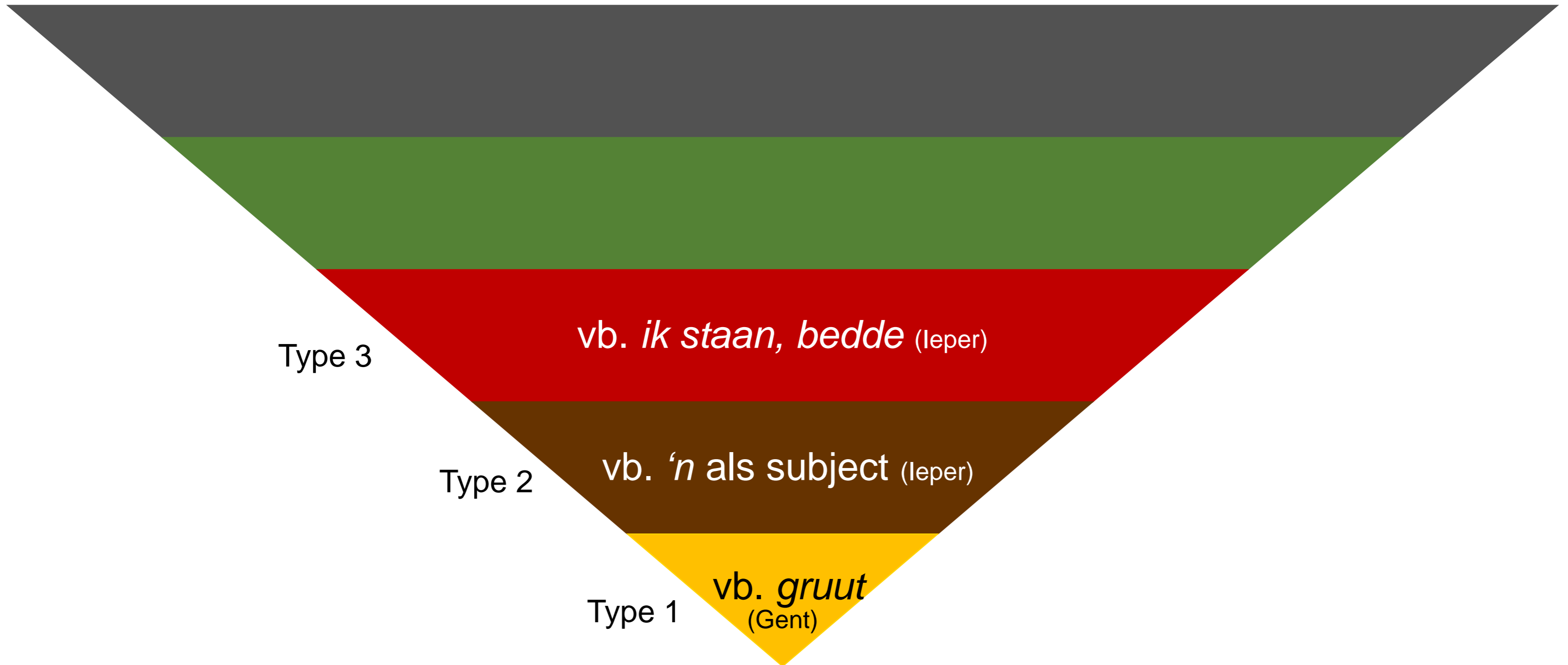
KENMERKEN RELEVANT VOOR CURSISTEN

Type 2: iets frequenter, maar in geen enkele situatie hoogfrequent.

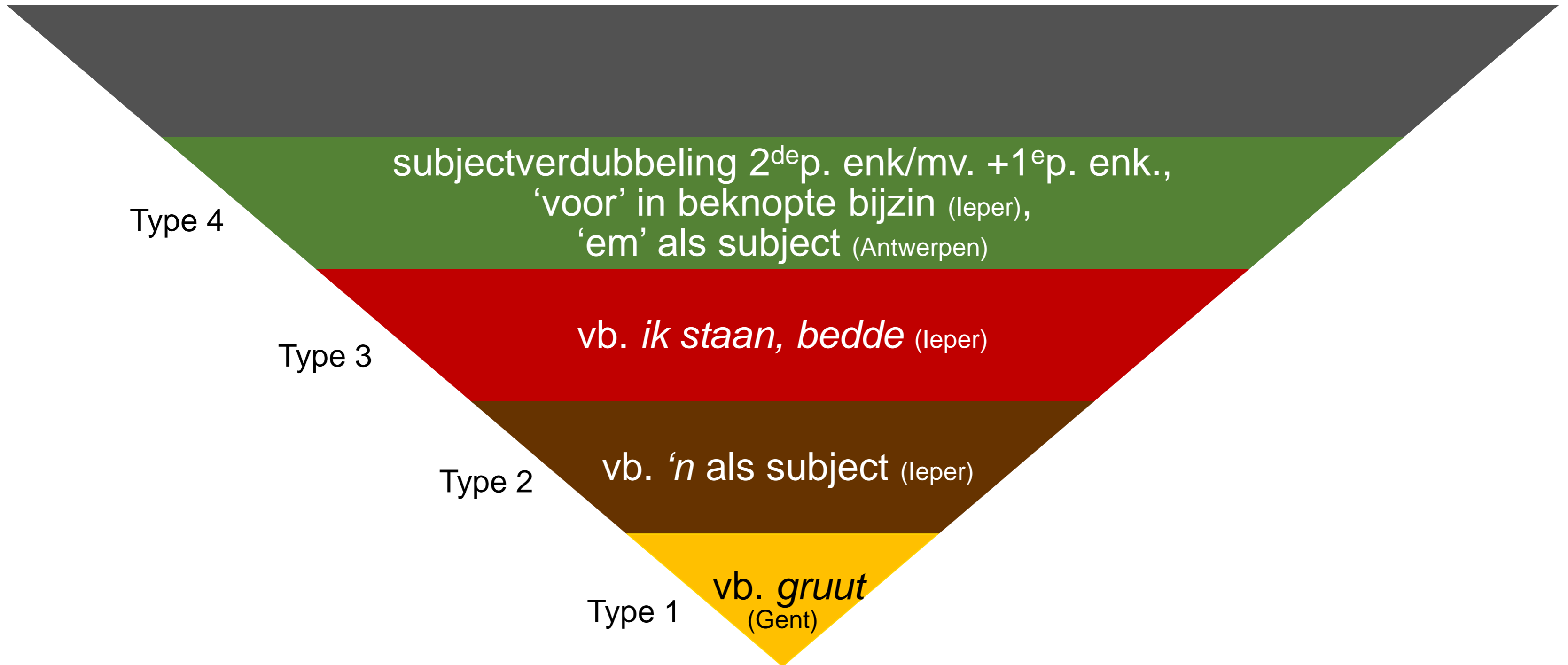
zie Ghyselen (2016)

KENMERKEN RELEVANT VOOR CURSISTEN

Type 3: heel frequent met mensen uit eigen regio, maar amper met supraregionale contacten.

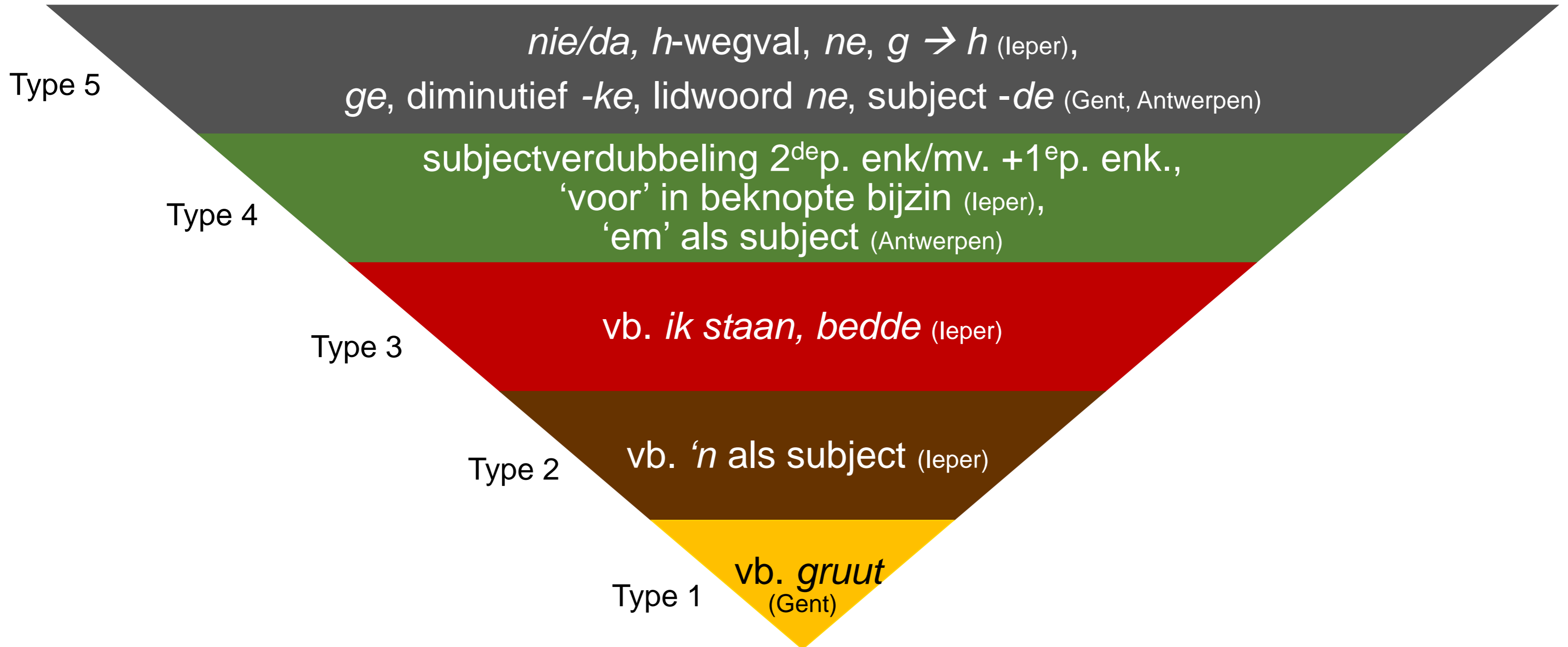
KENMERKEN RELEVANT VOOR CURSISTEN

Type 4: frequent in regionale en supraregionale gesprekken.

zie Ghyselen (2016)

KENMERKEN RELEVANT VOOR CURSISTEN

Type 5: frequent in regionale en supraregionale gesprekken, en tijdens interviews.

SAMENGEVAT:

- NT2-cursisten worstelen met tussentaal
- Tussentaal vertoont veel variatie, maar:
  - tekenen van homogenisering
  - terugkerende kenmerken (Type 4 & 5)

TAALVARIATIE IN DE KLAS?

Dialectloket

een website over taalvariatie van de Universiteit Gent

Je bent hier: Home

TEKST

WOORD

GELUID

BEELD

EDUCATIEF

TEKST

Lees alles over verschillende soorten Nederlands, taalverandering en taalonderzoek

WOORD

Zoek (dialect)woorden en ontdek waar ze gebruikt worden, waar ze vandaan komen en wat ze betekenen

GELUID

Beluister dialectfragmenten en interviews met taalkundigen, verken sprekende kaarten en ontdek Nederlands uit de hele wereld

BEELD

Bekijk filmpjes over variatie in onze taal, verken vele taalkaarten en ontdek woord- en klankgrenzen

TAALVARIATIE IN DE KLAS?

Variatie in het Nederlands

<http://dutchplusplus.ned.univie.ac.at/>

TAALVARIATIE IN DE KLAS?

De Sutter, Gert (te verschijnen). *De Vele gezichten van het Nederlands: inleiding tot de variatietaalkunde*. Gent: Acco.

'k Spreek ekik ver altijd zo. Over de opmars van tussentaal in Vlaanderen
Chloé Lybaert & Steven Delarue, Universiteit Gent

Van AN naar BN, NN, SN... Het Nederlands als pluricentrische taal
Johan De Caluwe, Universiteit Gent

Dooms day? (Engelse) leenwoorden in het Nederlands
Eline Zenner, KU Leuven

Dees is egt zooo nice! Oude en nieuwe vormen van substandaardtaal in online communicatie
Reinhild Vandekerckhove, Universiteit Antwerpen

ZIJN ER NOG VRAGEN?

REFERENTIES

- De Caluwe, J. (2006).** Tussentaal als natuurlijke omgangstaal in Vlaanderen. In J. De Caluwe & M. Devos (red.): *Structuren in talige variatie in Vlaanderen*, 19-34. Gent: Academia Press.
- Geeraerts, D. & H. Van de Velde (2013).** Supra-regional characteristics of colloquial Dutch. In F. Hinskens & J. Taeldeman (red.): *Language and Space. An International Handbook of Linguistic Variation. Volume 3: Dutch*, 532-556. Berlin: De Gruyter.
- Ghyselen, A.-S. (2016).** *Verticale structuur en dynamiek van het gesproken Nederlands in Vlaanderen. Een empirische studie in Ieper, Gent en Antwerpen.* Doctoral dissertation, Ghent University.
- Homans, L. (2014).** Beleidsnota 2014-2019. Integratie en inburgering. Geraadpleegd via <http://www.vlaanderen.be/nl/publicaties/detail/beleidsnota-2014-2019-integratie-en-inburgering> op 15/10/2015.
- Jaspers, J. (2001).** Het Vlaamse stigma. Over tussentaal en normativiteit. *Taal en Tongval* 53(2): 129-153.
- Lybaert, C. & S. Delarue (te verschijnen).** 'k Spreek ekik ver altijd zo. Over de opmars van taalvariatie in Vlaanderen'. In G. De Sutter (red.): *De vele gezichten van het Nederlands in Vlaanderen. Een inleiding tot de variatietaalkunde.* Gent: Acco.
- Rys, K. & J. Taeldeman (2007).** Fonologische ingrediënten van Vlaamse tussentaal. In D. Sandra, R. Rymenans, P. Cuvelier & P. Van Petegem (red.): *Tussen taal, spelling en onderwijs. Essays bij het emeritaat van Frans Daems*, 23-34. Gent: Academia Press.
- Taeldeman, J. (2008).** Zich stabiliserende grammaticale kenmerken in Vlaamse tussentaal. *Taal en Tongval* 60(1): 26-50.
- VMIM (2015) = Vlaamse Migratie- en Integratiemonitor (2015)** <https://hiva.kuleuven.be/nl/nieuws/docs-bij-nieuwsitems/Vlaamse-Migratie-en-Integratiemonitor-2015>, geraadpleegd op 12 juli 2016.
- Willemyns, R. (2005).** Verkavelingsbrabants. Werkt het integratiemodel ook voor tussentalen? *Neerlandica Extra Muros* 43: 27-40.
- Willemyns, R. (2007).** De-standardization in the Dutch language territory at large. In C. Fandrych & R. Salverda (red.): *Standard, Variation und Sprachwandel in germanischen Sprachen - Standard, variation and language change in Germanic languages*, 265-279. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Chloé Lybaert

VAKGROEP VERTALEN, TOLKEN & COMMUNICATIE

E Chloé.Lybaert@ugent.be

T +32 9 331 19 59

<http://research.flw.ugent.be/en/multiples>

<http://research.flw.ugent.be/nl/chloe.lybaert>